



<http://digithum.uoc.edu>

Relacions entre la identitat catalana i la percepció de vitalitat etnolingüística en una mostra d'estudiants universitaris

M. Àngels Viladot

Professora dels Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació de la UOC
 maviladot@uoc.edu

Moisés Esteban

Professor associat al Departament de Psicologia de la Universitat de Girona
 moises.esteban@uds.edu

Data de presentació: gener de 2009

Data d'acceptació: abril de 2009

Data de publicació: maig de 2009

CITACIÓ RECOMANADA

VILADOT, M. Àngels; ESTEBAN, Moisés (2009). «Relacions entre la identitat catalana i la percepció de vitalitat etnolingüística en una mostra d'estudiants universitaris» [article en línia]. *Digithum*. Núm. 11. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa]. <adreça electrònica del document>
 ISSN 1575-2275

Resum

Aquest treball analitza, d'una banda, la percepció de la vitalitat etnolingüística d'una mostra d'estudiants universitaris de la província de Girona. De l'altra, relaciona la vitalitat percebuda amb el sentiment d'identitat al grup de pertinença. 112 estudiants catalanoparlants que s'autocategoritzen com a catalans (identitat catalana) han respost el Qüestionari de vitalitat subjectiva, en l'adaptació al català. Aquest instrument avalua les creences sobre la vitalitat del grup propi i la llengua (en aquest cas el català), i el grup exocèntric i la llengua (en aquest cas el castellà). Els resultats mostren que els estudiants perceben que la seva llengua (el català) té més estatus i suport institucional que el castellà, però menys demografia (índex de naixements, immigració, matrimonis mixtos, emigració). La identitat també es correlaciona positivament amb la percepció de la vitalitat etnolingüística. Aquests resultats es discuteixen amb relació al paper de la vitalitat en les eleccions de la llengua de formació (català enfront de castellà) en la comunicació diària, així com en el nivell social on es configuren polítiques lingüístiques per a afavorir la comunicació en català en els àmbits dels negocis, la política, l'educació i els mitjans de comunicació.

Paraules clau

percepció de vitalitat etnolingüística, identitat catalana, comunicació intergrup



Abstract

This article analyses, on the one hand, the perception of ethno-linguistic vitality in a sample of university students in the province of Girona, and, on the other, links this perceived vitality to the feeling of identity in the group to which they belong. 112 Catalan-speaking students who described themselves as Catalan (Catalan identity) responded to the questionnaire on subjective vitality, in terms of adaptation to Catalan. This instrument assesses the beliefs about one's own group's and its language's vitality (in this case Catalan) and that of the exocentric group and language (in this case Spanish). The results show that the students see their language (Catalan) as having greater status and institutional support than Spanish, but a lower demographic impact (birth rate, immigration, mixed marriages, emigration). Identity is also positively correlated with the perception of ethno-linguistic perception. These results are discussed in relation to the role of vitality in the choice of the language for education (Catalan versus Spanish) and day-to-day communication, and the level at which language policy is defined in order to promote communication in Catalan in the fields of business, politics, education and the media.

Keywords

perception of ethno-linguistic vitality, Catalan identity, inter-group communication

Introducció

Si avui dia els estudis teòrics i empírics sobre nacionalisme, identitat, comunicació intergrup i llengua reeixen amb tanta força, no és pel desig dels estudiosos de contribuir a l'acumulació del coneixement nomològic sobre les ciències socials amb el mateix esperit amb què un físic tracta de la teoria quàntica, sinó exclusivament per la circumstància que les identitats ètniques constitueixen avui dia un fenomen cultural i polític molt rellevant a Europa i al món sencer (Esteban, 2008). Sens dubte, l'esclat creixent de la internacionalització des de finals del segle passat n'és el catalitzador.

Malgrat que l'anglès és, en aparença, una llengua universal amb pretensions de llengua franca (hi ha qui la denomina llengua «assassina»; vegeu Edwards, 2008), i ho és, indubtablement, per a un gran nombre de comunitats amb interessos i projectes comuns –comunitat científica, llengua dels negocis i de les finances, etc.–, res no fa pensar que ens orientem vers una humanitat bilingüe en la qual cadascú parlaria a casa la seva llengua pròpia i utilitzaria l'anglès per al conjunt dels intercanvis internacionals. Al contrari, avui dia assistim a un renaixement evident de les cultures i les llengües més singularitzades (Esteban *et al.*, 2007).

En l'àmbit de la comunicació intergrup i de la llengua, ja fa temps que Giles *et al.* (1977) han elaborat un model que sistematitza els factors que fan possible la conservació de les llengües. D'aquest model i de les aportacions empíriques desenvolupades se'n parla extensament en diversos números de la *Revista de Catalunya* (Viladot, 1988; 1989; 1991; 1996) i en altres publicacions (Viladot, 1993a; 1993b; 1995; Giles *et al.*, 1994; Viladot *et al.*, 1992; Ytsma *et al.*, 1994). Succintament, el model proposa la combinació de tres factors socioestructurals –la demografia d'una comunitat lingüística, el suport institucional que rep i l'estatus del grup lingüístic– en un únic factor que denominen *vitalitat etnolingüística*. Seguint aquest model, la *vitalitat objectiva* d'un grup i dels seus parlants es pot avaluar a partir de documents i estudis històrics, sociològics, etc. Però també, posteriorment, Bourhis *et*

al. (1981) van introduir el concepte de *vitalitat subjectiva*, la qual es refereix a la percepció de les persones sobre la vitalitat del grup i de la seva llengua. Per mesurar la vitalitat subjectiva dels parlants, aquests mateixos investigadors van elaborar el Qüestionari de vitalitat etnolingüística subjectiva (a partir d'ara QVS), que més tard s'ha validat a Catalunya per mitjà d'anàlisis factorials i discriminants (Viladot, 1990; 1993a). Així, doncs, s'ha confirmat la validesa de les preguntes que configuren el qüestionari i que, agrupades, formen els tres factors proposats: la *demografia*, el *suport institucional* i l'*estatus*. La percepció que un grup lingüístic té de la vitalitat de la seva llengua en el propi territori no necessàriament ha d'anar aparellada amb la vitalitat objectiva. Hi ha diversos investigadors que mantenen que la descripció de la vitalitat objectiva i la percebuda dels parlants van en paral·lel (Giles *et al.*, 1985). Però també Bourhis *et al.* (1984) i Giles *et al.* (1994) van concloure, per exemple, que la dimensió de l'*estatus* de la llengua era el factor més subjecte al biaix dels processos perceptius.

La vitalitat etnolingüística percebuda o subjectiva, a més, es relaciona amb el grau d'identificació etnolingüística dels parlants. Ambdós elements, la vitalitat etnolingüística i la identificació al grup, s'han estudiat i s'expliquen en la teoria de la identitat etnolingüística (d'ara endavant TIE; remeto el lector als treballs de Beebe *et al.*, 1984; Giles *et al.*, 1987; Viladot, 1990; 1993b; 2008; Giles *et al.*, 1994; Viladot *et al.*, 1992). Segons la TIE, la identitat es defineix en termes del sentiment de pertinença d'un individu a un grup etnolingüístic, juntament amb la valoració i la significació emocional associada a aquesta pertinença. En aquest sentit, la TIE s'ha desenvolupat per a explicar els processos que intervenen en la comunicació intergrup i que expliquen com és que la gent aconsegueix mantenir la seva identitat social positivament valorada. Les persones prefereixen formar part d'un grup que els proporcionï una identitat social positiva i, en aquest sentit, la vitalitat etnolingüística percebuda passa a ocupar un paper destacat. Quan la identitat etnolingüística és una part important de l'autoestima del grup, els parlants intentaran establir una diferenciació en les



<http://digithum.uoc.edu>

Relacions entre la identitat catalana i la percepció de vitalitat...

dimensions socials –com la llengua– per a mantenir una valoració etnolingüística positiva (Tajfel, 1982). És a dir, la TIE proposa que el manteniment de la llengua i la divergència són les estratègies per excel·lència de distintivitat etnolingüística, especialment quan la llengua és una dimensió important d'identitat del grup (vegeu Viladot, 2008, per a una revisió de la TIE). Woolard (1989), per exemple, va informar sobre una norma lingüística a Catalunya, en referència a la qual va exposar que el català havia de ser parlat només entre catalans. Per tant, els castellanoparlants que intentaven parlar català freqüentment rebien una resposta en castellà. Així, d'una banda, els castellanoparlants eren receptors d'una convergència objectiva, però el propòsit psicològic era mantenir-los en el seu propi espai social i lingüístic i, per tant, en realitat era percebut i sentit com un acte rotundament divergent.

Atesos els canvis socials i demogràfics a Catalunya de la dècada dels anys vuitanta del segle passat ençà, semblaria interessant confrontar dades actuals amb les recollides fa uns trenta anys com un mètode per a evitar conclusions de tipus universalista sobre els fenòmens socials que estudiem. Tot i que en aquest treball no aportem una anàlisi comparativa o diacrònica, el motiu impulsor del treball present és confrontar dades per a *situar-nos* com a comunitat relativament a allò que passava fa uns anys sobre els fenòmens de la percepció de vitalitat etnolingüística i la identificació al grup de pertinença.

El punt de partida teòric és que les persones que s'identifiquen com a catalanes tindran més probabilitat de gaudir d'una identitat social positiva si comparen favorablement la seva llengua amb la del grup exocèntric (en aquest cas el castellà) en les dimensions de força demogràfica, suport i control institucional i prestigi social. L'objectiu és doble: d'una banda, analitzar la percepció de la vitalitat etnolingüística d'una mostra d'estudiants universitaris de la província de Girona que tenen el català com a primera llengua (llengua familiar, identitària o materna) i s'identifiquen com a catalans i, de l'altra, relacionar aquesta vitalitat etnolingüística percebuda amb el sentiment d'identitat al grup de pertinença.

Metodologia

Mostra

La mostra no representativa dels estudiants universitaris de la Universitat de Girona és formada per 112 nois i noies que tenen el català com a llengua materna i s'identifiquen com a catalans. La mitjana d'edat és de 20,6 anys i la desviació estàndard de 4.082.

Instrument utilitzat

S'utilitza el QVS, desenvolupat inicialment per Bourhis *et al.* (1981) i adaptat i validat al català per Viladot (1990). Consta de vint preguntes dobles i dues preguntes senzilles sobre el català o els

catalanoparlants i el castellà o els castellanoparlants, amb resposta de continu semàntic amb paraules anònimes en els extrems (per exemple, mínima – màxima; mai – sempre; gens – moltíssim). Les preguntes tradueixen els factors socioestructurals de vitalitat proposats per Giles *et al.* (1977), que són *factor estatus*, FE (per exemple, fins a quin punt els catalanoparlants i els castellanoparlants se senten orgullosos de la seva realització i història cultural); *factor demografia*, FD (per exemple, percepció de l'índex de natalitat de cada grup o persones que hom pensa que emigren cada any de cada grup), i finalment *factor suport institucional*, FSI (per exemple, freqüència percebuda del català i castellà en els serveis oficials, en els mitjans de comunicació o en l'economia i negocis). S'obté una puntuació de la *vitalitat etnolingüística total* (VET) sumant els factors esmentats, així com del *factor general de vitalitat* (FGV) que agrupa ítems sobre la percepció de la força i l'activitat present i futura de la llengua catalana i castellana. Finalment, s'obté una puntuació del *factor futur del català* (FFC), que consta de dos ítems que fan referència a la confiança que el grup catalanoparlant i la seva llengua tindrà un futur assegurat.

Anàlisi dels resultats

Es realitza una anàlisi de la variància (ANOVA) amb mesures repetides amb l'objectiu de fer proves de contrast intrasubjectes i determinar si les diferències són significatives o no. També es fan correlacions de Pearson per a determinar les relacions entre la identitat catalana i la vitalitat etnolingüística.

Resultats

Factors vinculats a la vitalitat etnolingüística

La taula 1 inclou les mitjanes dels ítems associats a cada factor –estatus (FE), demografia (FD) i suport institucional (FSI)–, així com del còmput total de vitalitat etnolingüística (VET). No s'observen diferències estadísticament significatives entre la percepció de la vitalitat etnolingüística total sobre el grup català i la seva llengua i la percepció de la vitalitat etnolingüística total sobre el grup de castellanoparlants i el castellà. (Recordem que s'avalua la percepció dels estudiants de la mostra –catalanoparlants i identificació catalana– sobre el seu propi grup i sobre, en aquest cas, el grup format pels castellanoparlants.)

En canvi, s'observen diferències significatives en l'FE i l'FSI, superiors en el català, i en l'FD, en aquest cas superior en els espanyols o castellanoparlants. Això vol dir que els estudiants perceben que el català té un estatus i suport institucional major que el castellà, però una demografia menor.

L'anàlisi ítem per ítem revela que, en el cas de la percepció sobre el català i els catalanoparlants, en l'FE destaquen les puntuacions superiors en estatus de la llengua, estatus del grup, importància

**Taula 1:** Comparació de mitjanes de la vitalitat etnolingüística i els seus factors

Factors	CAT		ESP			
	M	DESENVOLUPAR	M	DS	F	,sig
Estatus (FE)	5,85	1,10	5,62	1,13	4,213	,043**
Demografia (FD)	4,22	1,06	5,17	0,91	53,975	,000*
Suport institucional (FSI)	6,2	1,11	5,4	1,10	23,979	,000*
Vitalitat etnolingüística total (VET)	5,60	1,09	5,57	1,10	3,92	,533

* Diferències estadísticament significatives. $p < 0,1$ ** Diferències estadísticament significatives. $p < 0,5$

de la història i riquesa del grup. En canvi, els estudiants perceben els castellanoparlants superiors en l'estatus internacional de la seva llengua. Quant a l'FD destaquen les puntuacions superiors en l'índex de naixements, immigració i emigració per part dels castellanoparlants. És a dir, aquests estudiants creuen que hi ha més naixements, més immigracions i més emigracions en el grup caste-

llanoparlant. Finalment, pel que fa a l'FSI, pensen que el català és més present en els negocis, l'educació, el poder polític, la religió i la cultura, però el castellà és superior o molt similar en els mitjans de comunicació, els serveis del govern i l'economia (vegeu la taula 2).

L'FGV també mostra una diferència significativa de força i activitat present favorable al català. Però, en canvi, els estudiants

Taula 2: Diferències entre les mitjanes dels ítems associats als factors de vitalitat etnolingüística

Ítems	CAT		ESP		F	,sig
	M	DS	M	DS		
Serveis del govern (FSI)	5,84	1,87	5,86	1,98	0,004	,950
Negocis (FSI)	6,34	1,31	5,32	1,67	58,541	,000*
Mitjans de com. de massa (FSI)	5,57	2,21	5,54	2,66	0,012	,914
Educació (FSI)	7,10	1,71	5,89	2,13	25,412	,000*
Poder polític (FSI)	6,19	1,86	5,14	2,08	14,451	,000*
Economia (FSI)	5,11	2,29	6,69	1,70	32,525	,000*
Religió (FSI)	6,99	2,09	3,72	2,47	83,185	,000*
Cultura (FSI)	6,57	2,00	5,64	1,93	13,644	,000*
Proporció de la població (FD)	4,82	1,54	4,55	1,59	1,144	,287
Índex de naixements (FD)	4,52	1,93	6,01	1,61	37,279	,000*
Majoria/minoria (FD)	5,49	2,05	5,61	1,91	0,218	,000*
Immigració (FD)	2,77	2,47	6,09	2,08	93,899	,000*
Matrimonis mixtos (FD)	3,81	2,10	4,45	2,13	21,061	,000*
Emigració (FD)	3,81	2,10	4,45	2,13	21,061	,000*
Estatus de la llengua (FE)	6,39	1,73	5,39	1,66	23,635	,000*
Llengua interna (FE)	2,29	1,79	7,03	1,35	635,373	,000*
Estatus del grup (FE)	6,34	1,86	4,98	1,82	40,379	,000*
Importància de la història (FE)	7,77	1,40	5,61	2,44	68,712	,000*
Riquesa del grup (FE)	6,37	1,62	5,24	1,82	32,192	,000*

* Diferències estadísticament significatives. $p < ,01$



<http://dighum.uoc.edu>

Relacions entre la identitat catalana i la percepció de vitalitat...

estimen que en un futur, d'aquí a vint o trenta anys, els castellanoparlants i la seva llengua tindran més força i activitat.

Identitat catalana i vitalitat etnolingüística

Les correlacions entre l'FFC i la vitalitat etnolingüística són positives i significatives en el cas de la vitalitat etnolingüística total del grup català, la demografia del grup català, el suport institucional del grup català i l'estatus del grup català. Això vol dir que la confiança que la llengua i el poble català perviuran en el futur es correlaciona positivament amb l'estatus, la demografia i el suport institucional d'aquest grup (vegeu la taula 3).

Taula 3: Correlacions entre el factor futur del català i els factors de vitalitat etnolingüística

Factors	Correlació de Pearson (r)
Factor futur del català – Vitalitat totalCat	,246**
Factor futur del català – Vitalitat totalEsp	,104
Factor futur del català – DemografiaCat	,371**
Factor futur del català – DemografiaEsp	-,046
Factor futur del català – Suport institucionalCat	,254**
Factor futur del català – Suport institucionalEsp	,036
Factor futur del català – EstatusCat	,246**
Factor futur del català – EstatusEsp	,199*

* La correlació es significativa al nivell 0,05 (bilateral).

** La correlació es significativa al nivell 0,01 (bilateral).

També s'observa que la identitat catalana es correlaciona positivament amb l'FGV espanyola ($r = ,261^*$). Això vol dir que el sentiment de pertinença al propi grup català s'enforteix quan s'estima que el grup exocèntric castellanoparlant i la seva llengua tindran una força i activitat futura més elevada que els catalanoparlants i la seva llengua.

Conclusions

En la mateixa línia que estudis previs (Viladot, 1993a; 1993b; Viladot *et al.*, 1992; Giles *et al.*, 1994), aquest treball mostra que aquests estudiants catalanoparlants perceben un estatus i un suport institucional del català més alt relativament al castellà. Contràriament, estimen que la demografia dels castellanoparlants és més elevada que la dels catalanoparlants. Això vol dir que perceben un índex de naixements de castellanoparlants més alt relativament als

catalanoparlants, una proporció de la població castellanoparlant més elevada, una distribució en el lloc de residència de majoria castellanoparlant, una elevada emigració per part del grup castellà amb relació al grup català i un nombre alt de matrimonis mixtos (catalanoparlants i castellanoparlants). En el conjunt de les variables demogràfiques el grup català perd, doncs, avantatge.

Si analitzem els ítems que componen el factor general de vitalitat (FGV), observem que la força i activitat favorable al català en el present passa a ser favorable al castellà en el futur. Els elements que han provocat aquesta tendència desfavorable per al català i aquesta previsió negativa en els pròxims vint o trenta anys té a veure amb els canvis que la mundialització produeix en la societat actual, com l'augment de les comunicacions, la globalització dels productes culturals, els fluxos migratoris, el creixement de la vida urbana i el respecte a la diversitat cultural i lingüística dels immigrants. El manteniment del català se situa dins del moviment de defensa de la diversitat cultural i lingüística del planeta i això és un dels efectes positius de la globalització. Per aquesta mateixa convicció, els catalans respecten i defensen la diversitat cultural dels immigrants i el català no els serà imposat. Per tot això, hem de ser conscients que la immigració és una variable lingüística social que té, en la situació actual, una gran rellevància i sobre la qual és necessari actuar de manera prioritària en defensa del català. Els immigrants adopten majoritàriament el castellà com a llengua vehicular, sigui perquè és la seva llengua d'origen (persones sud-americanes) o perquè és una llengua amb un estatus internacional més elevat. I hem de tenir present que el castellà és la llengua oficial (en el seu país) del 44% dels immigrants a Catalunya (Font: Idescat, Padró municipal a 1 de gener de 2005). També, segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística, la població estrangera a Barcelona representava, l'any 1991, l'1,4% del total de població, i el 2004, l'11,9%. Això no obstant, fóra simplista pensar que el català retrocedeix, ja que ens situem davant d'un tema polièdric. Hi ha altres factors subjectius que hi intervenen, com el sentiment de pertinença al grup, que actua de resistència a la força expansiva de les llengües majoritàries.

Des de la perspectiva de la TIE, quan una llengua se sent amenaçada (per exemple, per la pressió de la globalització) això mobilitza més els recursos de l'endogrup (Harwood *et al.*, 2005). Per tant, no hem de pensar que el català retrocedeix, sinó que es resitua en un context molt més globalitzat i intercomunicat que comporta aspectes negatius i positius per a la llengua. Catalunya no pot aspirar a ser monolingüe amb el català com a llengua única, com potser es pretenia fa vint anys en un context principalment bilingüe català-castellà. Ni tampoc pot aspirar a ser tan sols bilingüe en el context actual amb més de dues-centes llengües parlades en el seu territori. En aquest procés de resituació el suport institucional que rebí la llengua catalana serà determinant. Edwards (2008) ressalta que, encara que la decadència d'una llengua normalment reflecteix una desigualtat social i que és poc realista esperar que les cultures amenaçades puguin exercir el poder i realitzar els seus desitjos, el futur de la llengua a llarg termini depèn sobretot de factors intrín-



<http://digithum.uoc.edu>

Relacions entre la identitat catalana i la percepció de vitalitat...

secs del grup (com, per exemple, la voluntat de voler ser). Tractem de quelcom intangible, però el que és intangible és, a vegades, més resistent al canvi, a l'adversitat o al perill d'extinció cultural.

Un matís que hauríem tenir en compte en valorar els resultats obtinguts és que la recollida de dades s'ha fet a Girona, una zona de Catalunya amb un elevat sentiment de pertinença al grup i a la llengua catalana. Per aquest motiu la visió és més pessimista, atès l'elevat sentiment d'amenaça. Segons la TIE, hauríem d'esperar –en més gran mesura que en altres llocs– estratègies de diferenciació etnolingüística en la comunicació intergrup.

Limitacions de l'estudi

Hem definit *grup etnolingüístic* segons la definició de la TIE, és a dir, quan coincideix el sentiment de pertinença al grup i la primera llengua. Actualment, la complexa realitat multilingüe comportaria incloure grups amb altres llengües però que s'identifiquen com a catalans. Diversos estudis mostren que sentir-se català és més important que tenir el català com a llengua materna a l'hora de definir la identitat catalana (Viladot, 1990; 1993a). Una altra limitació és la grandària de la mostra. Pel fet de tractar-se d'una mostra no representativa, els resultats i les conclusions derivades s'han de considerar amb cautela.

Bibliografia

- BEEBE, L. M.; GILES, H. (1984). «Speech-accomodation theories: a discussion in terms of second-language acquisition». *International Journal of the Sociology of Language*. Núm. 46, pàg. 5-32.
- BOURHIS, R.; GILES, H.; ROSENTHAL, D. (1981). «Notes on the Construction of a Subjective Vitality Questionnaire for Ethnolinguistic Groups». *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. Núm. 2, pàg. 144-155.
- BOURHIS, R.; SACHDEV, I. (1984). «Subjective vitality perceptions and language attitudes in Hamilton». *Journal of Language and Social Psychology*. Núm. 3, pàg. 97-126.
- EDWARDS, J. (2008). *Un món de llengües*. Barcelona: Aresta.
- ESTEBAN, M. (2008). «¿Por qué nos importa tanto el tema de la identidad?». *Aposta. Revista de Ciencias Sociales*. Núm. 39, pàg. 1-15.
- ESTEBAN, M.; NADAL, J. M.; VILA, I. (2007). «El papel de la lengua en la construcción de la identidad. Un estudio cualitativo con una muestra multicultural». *Glossa. An Ambilingual Interdisciplinary Journal*. Núm. 2, pàg. 101-115.
- GILES, H.; BOURHIS, R.; TAYLOR, D. M. (1977). «Towards a Theory of Language Interethnic Group Relations». A: H. GILES (ed.). *Language Ethnicity and Intergroup Relations*. Londres: Academia Press. Pàg. 307-348.

- GILES, H.; ROSENTHAL, D.; YOUNG, L. (1985). «Perceived ethnolinguistic vitality: the anglo and Greek-Australian setting». *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. Núm. 6 (3/4), pàg. 253-269.
- GILES, H.; JOHNSON, P. (1987). «Ethnolinguistic identity theory: A socialpsychological approach to language maintenance». *International Journal of the Sociology of Language*. Núm. 68, pàg. 69-99.
- GILES, H.; VILADOT, M. A. (1994). «Ethnolinguistic Differentiation in Catalonia». *Multilingua*. Núm. 13, pàg. 301-312.
- HARWOOD, J.; GILES, H.; PALOMARES, N. A. (2005). «Intergroup Theory and Communication Processes». A: J. HARWOOD, H. GILES (editors). *Intergroup Communication*. Oxford: Peter Lang. Pàg. 1-17.
- TAJFEL, H. (1982). *Social Identity and Intergroup Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VILADOT, M. A. (1988). «L'individu, part fonamental en els processos d'aprenentatge i adquisició d'una segona llengua». *Revista de Catalunya*. Núm. 17, pàg. 9-22.
- VILADOT, M. A. (1989). «Anàlisi de la vitalitat subjectiva del català d'una mostra de joves catalans». *Revista de Catalunya*. Núm. 27, pàg. 56-71.
- VILADOT, M. A. (1990). *Factores psicosociales, percepción de vitalidad etnolingüística e identidad social*. Tesi doctoral presentada a la Universitat de Barcelona.
- VILADOT, M. A. (1991). «Identitat ètnica i pluralisme cultural i lingüístic». *Revista de Catalunya*. Núm. 47, pàg. 26-40.
- VILADOT, M. A. (1993a). *Identitat i vitalitat lingüística dels catalans*. Barcelona: Columna.
- VILADOT, M. A. (1993b). «Vitalidad etnolingüística subjetiva y uso de la lengua en el contexto catalán». *Revista de Psicología Social Aplicada*. Núm. 3 (2), pàg. 27-46.
- VILADOT, M. A. (1995). «Les dades demogràfiques en el concepte de vitalitat lingüística. Un estudi comparatiu». *Actes del Simposi de Demolingüística. III Trobada de Sociolingüistes Catalans*. Barcelona: Departament de Cultura, Direcció General de Política Lingüística, Generalitat de Catalunya. Pàg. 20-36.
- VILADOT, M. A. (1996). «Vitalitat (etno)lingüística i identitat al grup de pertinença: algunes dades i consideracions sobre el català i el frisó». *Revista de Catalunya*. Núm. 109, pàg. 45-65.
- VILADOT, M. A. (2008). *Lengua y comunicación intergrup*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- VILADOT, M. A.; SIGUAN, M. (1992). «Aproximación empírica a la Teoría de la Identidad Etnolingüística en el contexto catalán». *Anuario de Psicología*. Núm. 52, pàg. 79-93.
- YTSMA, J.; VILADOT, M. A.; GILES, H. (1994). «Ethnolinguistic vitality and ethnic identity: some Catalan and Frisian data». *International Journal of the Sociology of Language*. Núm. 108, pàg. 63-78.
- WOOLARD, K. A. (1989). *Double talk: Bilingualism and the politics of ethnicity in Catalonia*. Stanford (Califòrnia): Stanford University Press.

**M. Àngels Viladot Presas**

Professora dels Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació de la UOC

maviladot@uoc.edu

Universitat Oberta de Catalunya
 Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació
 Av. Tibidabo, 39
 08035 Barcelona

Llicenciada en grau en Filosofia i Lletres (secció Psicologia) per la Universitat Autònoma de Barcelona, de la qual va ser professora adjunta durant diversos anys, doctora en Psicologia i Ciències de l'Educació per la Universitat de Barcelona, membre de l'Associació Internacional de Comunicació (ICA) i vocal del Consell Social de la Llengua Catalana (Generalitat de Catalunya). Actualment és professora consultora de la Universitat Oberta de Catalunya. Col·labora assíduament amb el Departament de Comunicació de la Universitat de Califòrnia a Santa Barbara. Ha publicat molts treballs en l'àmbit d'estudi de la comunicació intergrup i la llengua, alguns en revistes de prestigi internacional. Ha publicat *El bilingüisme a Catalunya* (premi de l'IEC), *Identitat i vitalitat lingüística dels catalans* i, molt recentment, *Lengua y comunicació intergrup*.

**Moisès Esteban**

Professor associat del Departament de Psicologia de la Universitat de Girona

moises.esteban@uds.edu

Universitat de Girona
 Departament de Psicologia
 C. Emili Grahit, 7
 17071 Girona

Llicenciat en Psicologia i Filosofia per la Universitat de Girona, doctor en Psicologia (programa de doctorat interuniversitari de Psicologia de l'Educació coordinat per la Universitat de Barcelona), ha ampliat els estudis a la Universitat de Salamanca, a la Universitat Intercultural de Chiapas i a l'Institut de Ciències Psicològiques de la Universitat de Leeds (Anglaterra). Actualment és professor associat del Departament de Psicologia de la Universitat de Girona. La seva tasca de recerca gira entorn de tres àrees: la construcció de la identitat en contextos multiculturals, les relacions entre l'educació i la comprensió social i l'aplicació de l'aprenentatge basat en problemes a l'ensenyament de l'ètica professional. És membre del grup de recerca Cultura i Educació dirigit per Ignasi Vila.



Aquesta obra està subjecta a la llicència de **Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 3.0 Espanya** de Creative Commons. Podeu copiar-la, distribuir-la i comunicar-la públicament sempre que n'especifiqueu l'autor i la revista que la publica (*Digithum*); no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.